

Становище на съдията Александър Арабаджиев

Настоящото становище излагам по реда на чл.32, ал.5 от Правилника за организацията и дейността на Конституционния съд (КС) към Решение № 1 от 18 януари 1996 г. по к.д. № 29/1995 г. С това решение е отхвърлено искане за установяване противоконституционността на чл.7 от Закона за възстановяване на собствеността върху одържавени недвижими имоти (ЗВСОНИ).

1. Срещу това разрешение не възразявам. Възразявам срещу съображенията, резултат от които то се явява. Аргументацията на решението представя в завършен вид едно трайно следвано от КС разбиране относно действието на ЗВСОНИ въобще и на чл.7 от него в частност, на което решително се противопоставям (срв. Решение № 9 от 6 юли 1995 г. по к.д. № 4/1995 г. и особеното мнение, с което е подписано от мен, както и Решение № 20 от 17 октомври 1995 г. по к.д. № 24/1995 г.).

Самата редакция на чл.7 ЗВСОНИ, респ. изразът "...когато те са придобити от трети лица", предпоставят поначало наличието на придобиване от трети лица, което (придобиване) е противопоставимо на "собствениците" или техните наследници. Употребата на понятието "собствениците" неправилно се схваща в смисъл, че законът априорно ги третира като такива или че те стават такива с влизането на закона в сила. Щом като субектите, които чл.7 ЗВСОНИ визира, "могат да предявят иски за възстановяване на собствеността...", това означава, че собствеността се възстановява като следствие от уважаването на тези иски, а не по силата на закона. Впрочем, самото включване на чл.7 в закона е указание за действието на закона по отношение на различни имоти в зависимост от това, в чия собственост се намират. Ако имотите са *собственост* на държавата, общините, обществените организации или на техни фирми или на еднолични дружества по чл.61 ТЗ (чл.1 и чл.2, ал.2 ЗВСОНИ), собствеността се възстановява. Ако имотите са *собственост* на трети физически лица, собствеността не се възстановява. Сделките, с които трети физически лица са придобили собствеността, са противопоставими на лицата, от които имотите са били отнети, или на техните наследници по закон, както в чл.3, ал.1 от закона всъщност са определени лицата, по отношение на които ЗВСОНИ създава права.

Не са противопоставими сделките, чиято валидност може да бъде оспорена на

основанията, предвидени в чл.7. Въвеждането на специални основания за оспорване на валидността, както и предвиждането на възможност те да бъдат релевирани по исков път в определен срок са достатъчни указания за квалификацията на иска като такъв. На плоскостта на правомощието на КС, упражнявана по настоящото дело, е важно да се подчертае, че съдът нито е обвързан от тълкувателното решение на ОСГК на ВС, на което се позовава, нито въобще е длъжен да основава своето решение върху гражданскоправна квалификация на иска по чл.7. Произнасяйки се по конституционосъобразността на тази разпоредба, естествено следва да излезе от виждане относно действието на закона и на отделни негови разпоредби, за да извърши преценка по въпроса, дали те не нарушават основни конституционни принципи, респ. гарантирани от Конституцията основни права.

2. В този смисъл е правилно искането да бъде отхвърлено, тъй като то цели отстраняване от режима, въведен със ЗВСОНИ, на разпоредба, която е действала за известен период и която, ако бъде обявена за противоконституционна, ще лиши активно легитимираните по все още висящи производства от предоставена им от закона възможност да оспорят валидността на сделки, по силата на които трети лица са придобили собствеността върху имоти, визирани в чл.1 и чл.2, ал.1. Като по принцип зачита правата, придобити законосъобразно от трети лица, законът е изключил от това действие на закона категория сделки, по отношение на които е преценено, че запазването им би било в противоречие с принципа на законността. Законодателят има право на такава преценка, поради което идеята (целта) на чл.7 ЗВСОНИ е в съгласие с Конституцията. Обратно, обявяването му за противоконституционен би създавало положение, което би противоречало на конституционния принцип, съдържащ се в чл.4, ал.1. Това е достатъчно като основание за отхвърляне на искането, без да се създават конструкции, които не съответствуват на логиката на закона.